

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСОБИ”
(для спеціалістів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Правовий статус особи” є однією з нормативних освітньо-професійної підготовки спеціалістів з правознавства. Вона вивчає систему правового захисту особи на міжнародному та національному рівнях.

Мета навчальної дисципліни “Правовий статус особи”:

- ознайомити студентів з історичними передумовами та сучасною системою правового захисту особи на міжнародному та національному рівнях;
- сформувати у студентів правничий світогляд, правосвідомість і правову культуру правознавця, юридичне мислення;
- навчити студентів застосовувати теоретичні правничі знання на практиці;
- навчити студентів самостійно поглиблювати й оновлювати правничі знання.

Завдання навчальної дисципліни “Правовий статус особи”:

- навчити студентів здійснювати аналіз міжнародно-правових актів універсального та регіонального характеру в аспекті відображення у них стандартів захисту прав людини;
- навчити визначати ступінь імплементації міжнародно-правових стандартів у галузі захисту прав людини в національне законодавство України;
- ознайомити студентів із зарубіжним досвідом створення механізму практичної реалізації прав особи;
- надати правничий матеріал, використовуючи різні джерела в галузі захисту прав особи;
- навчити студентів користуватися правовою міжнародною термінологією у сфері захисту прав особи;
- навчити студентів застосовувати правові знання із зарубіжних систем права для оцінювання юридичних фактів і виявлення тенденцій розвитку системи захисту прав особи у світі.

Вивчення навчальної дисципліни “Правовий статус особи” ґрунтується на знанні студентів теорії держави та права, конституційного права, цивільного права, міжнародного права та порівняльного правознавства.

Підготовлено доцентом кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства *І. О. Шашковою-Журавель*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 3 від 03.11.06)

Перезатверджено на засіданні кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 7 від 19.03.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Шашкова-Журавель І. О. Навчальна програма дисципліни “Правовий статус особи” (для спеціалістів).— К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 19 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Правовий статус особи”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСОБИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Основні категорії правового статусу особи
1	Характеристика плюралістичних наукових підходів до визначення сутності правового статусу особи
2	Історичні аспекти філософсько-правової думки про правовий статус особи
3	Розвиток системи захисту прав особи в Україні
4	Міжнародно-правова регламентація правового статусу особи. Участь Організації Об'єднаних Націй у системі міжнародно-правового захисту особи
5	Поняття та значення Міжнародного білля про права
	Змістовий модуль II. Конституційно-правові гарантії правового статусу особи
6	Характеристика можливостей розвитку правового захисту особи в умовах існування в державі громадянського суспільства
7	Конституційний захист прав особи в Україні
8	Характеристика громадянських і політичних прав особи
9	Система соціально-економічних прав особи
10	Сутність поняття “свобода людини”. Регламентація свободи людини правовими та звичаєвими нормами
11	Поняття та сутність обов'язків особи
	Змістовий модуль III. Механізми контролю дотримання прав і свобод людини
12	Поняття системи міжнародного контролю дотримання прав і свобод людини
13	Контрольний механізм дотримання прав людини в межах ООН
14	Система захисту прав людини в Європі

1	2
15	Механізм захисту прав особи в Україні
16	Порівняльно-правові аспекти статусу омбудсмена в різних державах
17	Міжнародні інституції і процедури імплементації міжнародних стандартів з прав людини
18	Співвідношення прав народів, націй і окремої людини
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСОБИ”

Змістовий модуль I. Основні категорії правового статусу особи

Тема 1. Характеристика плюралістичних наукових підходів до визначення сутності правового статусу особи

Юридичні засади правового статусу людини щодо захисту її прав і свобод. Сукупність основних прав і свобод особи та юридична регламентація розвитку різних форм моралі, заснованих на традиціях еволюційного розвитку етнічних груп населення. Характеристика різних поглядів на вчення про правовий статус особи у світі. Основні поняття правового статусу особи в Україні, особливості правових підходів на різних етапах розвитку.

Література [1–9; 17–20; 23]

Тема 2. Історичні аспекти філософсько-правової думки про правовий статус особи

Історичні витоки філософсько-правової думки про правовий статус особи у світі. Роль природно-правової концепції у розвитку системи правового захисту особи. Сучасний етап розвитку правового вчення про особу, її статус і захист інтересів на внутрішньодержавному та міжнародному рівнях.

Література [23; 24; 32; 46; 63; 64; 66]

Тема 3. Розвиток системи захисту прав особи в Україні

“Руська правда” як перший законодавчий акт, де визначено правовий статус різних прошарків населення. Відображення прав і свобод особи в конституції Пилипа Орлика. Встановлення нового правового статусу особи в Російській імперії після 1861 року. Перші акти незалежної України, де передбачався примат європейського підходу до прав і правового становища особи в державі. Специфіка правового статусу особи за часів Радянського Союзу. Сучасний етап розвитку системи правового захисту особи в Україні.

Література [1; 21; 30]

Тема 4. Міжнародно-правова регламентація правового статусу особи. Участь Організації Об'єднаних Націй у системі міжнародно-правового захисту особи

Поняття сучасного правопорядку та розвиток домінуючого універсального принципу правового статусу особи. Статут ООН як перший універсальний документ, де визначено обов'язки держав щодо розвитку та захисту прав особи, її основних свобод. Загальна декларація прав людини як основний етап розвитку нових підходів до вчення про права людини. Участь України в розробці та прийнятті міжнародних документів ООН в галузі захисту прав людини.

Література [2; 7; 8; 12; 32; 33]

Тема 5. Поняття та значення Міжнародного білля про права

Правова природа Міжнародного білля (закону) про права особи і визначення однаковості в підходах до регламентації прав людини. Структура Міжнародної хартії: Загальна декларація прав людини; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Факультативний протокол № 1 до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права; Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права; інші міжнародні документи, в яких визначаються коло суб'єктів, що підлягають захисту, та механізми захисту певних категорій осіб.

Література [2; 7; 8; 16; 17; 72–79]

Змістовий модуль II. Конституційно-правові гарантії правового статусу особи

Тема 6. Характеристика можливостей розвитку правового захисту особи в умовах існування в державі громадянського суспільства

Поняття громадянського суспільства та його співвідношення з державною владою. Поняття громадянської свідомості та визначення національної належності у громадянському суспільстві.

Посередництво громадянського суспільства між державою та особою в інтересах захисту прав особи.

Література [21–23; 44; 57]

Тема 7. Конституційний захист прав особи в Україні

Відображення положень про правовий статус особи в Конституції України. Конституційні гарантії основних прав особи. Міжнародна регламентація прав людини як складова визначення права особи в Україні. Механізми реалізації прав і свобод особи в політичному, суспільному житті особи.

Література [1; 21–23; 30]

Тема 8. Характеристика громадянських і політичних прав особи

Поняття права на недоторканність особи. Презумпція невинності в системі правового захисту особи. Дотримання права на недоторканність особи в діяльності посадових осіб правоохоронних структур. Відповідальність за порушення права на недоторканність особи відповідно до чинного законодавства України. Положення міжнародно-правових актів щодо визначення захисту гідності особи.

Література [14–23; 32]

Тема 9. Система соціально-економічних прав особи

Поняття прав особи першого та другого покоління. Механізм забезпечення реалізації соціально-економічних прав людини в різних державах. Центральне місце права на працю в системі соціально-економічних прав особи.

Література [2; 7; 8; 22; 24; 32; 42; 44]

**Тема 10. Сутність поняття “свобода людини”.
Регламентация свободи людини правовими
та звичаєвими нормами**

Філософсько-правове визначення поняття свободи. Співвідношення понять “право людини” і “свобода людини”. Сучасне визначення поняття свободи і його значення для правової поведінки в суспільстві. Межі свободи особи як гарантія дотримання прав інших осіб.

Література [1; 2; 20; 21; 23; 70]

Тема 11. Поняття та сутність обов’язків особи

Обов’язки особи в Україні та їх конституційне й інше правове регламентування. Обов’язок сплати податків як чинник розвитку соціальної та управлінської сфер держави. Обов’язок захищати Вітчизну у воєнний і мирний час. Обов’язок виконання Конституції та законів держави як основна ознака стабільності в державі. Збереження природної та культурної спадщини — основне завдання для кожної особи, запорука подальшого розвитку суспільства.

Література [1; 2; 20; 32]

Змістовий модуль III. Механізми контролю дотримання прав і свобод людини

Тема 12. Поняття системи міжнародного контролю дотримання прав і свобод людини

Поняття механізму контролю дотримання прав людини на міжнародному і національному рівнях. Поняття порушення прав людини і форми відповідальності на міжнародному рівні і на рівні національного законодавства. Заходи, що вживаються міжнародними організаціями з метою запобігання порушенню прав і свобод людини.

Література [32; 33; 72–81]

Тема 13. Контрольний механізм дотримання прав людини в межах ООН

Критерії класифікації міжнародних контрольних механізмів захисту прав людини. Міжнародно-правовий акт, на підставі якого було створено Доповіді держав в Комітеті ООН з прав людини. Індивідуальні повідомлення у відповідності із Факультативним протоколом.

Порядок звернення із скаргою до Комітету ООН з прав людини. Порядок розгляду справ в Комітеті ООН з прав людини.

Література [2; 7; 8; 12; 24; 31–33]

Тема 14. Система захисту прав людини в Європі

Система захисту прав людини на регіональному рівні. Рада Європи як регіональна міжнародна організація: історія становлення, структура, основні напрями діяльності. Конвенція про захист прав і основних свобод особи. Реалізація Україною міжнародно-правових норм і програм, прийнятих в межах Ради Європи.

Література [3; 14; 24; 27; 29; 46]

Тема 15. Механізм захисту прав особи в Україні

Поняття захисту прав людини в Україні. Особливості судового захисту прав особи в Україні. Специфіка несудового захисту прав особи у зверненні до прокуратури, міліції, служби безпеки України та інших правоохоронних структур.

Література [1; 10; 30; 46]

Тема 16. Порівняльно-правові аспекти статусу омбудсмена в різних державах

Історія створення інституту омбудсмена в різних країнах. Розвиток і становлення інституту омбудсмена в сучасний період. Порядок призначення омбудсменів. Сфера компетенції омбудсмена. Порядок звернення громадян до омбудсмена. Повноваження, методи діяльності омбудсменів і форми їх регулювання. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини — українська модель омбудсмена.

Література [1; 33; 35–41]

Тема 17. Міжнародні інституції і процедури імплементації міжнародних стандартів з прав людини

Комітет ООН з прав людини. Комісія ООН з прав людини.

Література [24; 41–43]

Тема 18. Співвідношення прав народів, націй і окремої людини

Взаємозв’язок населення і окремої людини. Способи вирішення національного питання. Захист прав національних меншин.

Література [25; 28; 44–66]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Співвідношення понять “правовий статус особи” і “правосуб’єктивність особи”.
2. Складові правового статусу особи.
3. Способи набуття громадянства в різних державах.
4. Правовий статус особи без громадянства.
5. Правовий статус біженців.
6. Передумови становлення концепції прав людини в період античності.
7. Погляди Гуго Гроція на проблему захисту прав людини.
8. Вчення Джона Локка про права людини.
9. Гуманістичні погляди Фоми Аквінського.
10. Відображення прав людини у правових джерелах Київської Русі.
11. Роль європейських і буржуазних революцій в утвердженні системи прав людини.
12. Особливості закріплення прав людини в конституціях, прийнятих у другій половині ХХ ст.
13. Вплив глобалізації на стан захисту прав людини.
14. Співвідношення громадянського суспільства і державної влади.
15. Характеристика складових громадянського суспільства та їх вплив на стан дотримання прав людини.
16. Співвідношення громадянського суспільства і суспільства в цілому.
17. Характеристика розділу II Конституції України.
18. Система громадянських і політичних прав людини.
19. Міжнародно-правовий захист права на життя.
20. Міжнародно-правовий захист права на недоторканність особи.
21. Міжнародно-правовий механізм захисту громадянських і політичних прав людини.
22. Характеристика Європейської конвенції захисту прав людини та основних свобод.
23. Шведська модель омбудсмена.
24. Правовий статус омбудсмена в Данії.
25. Особливості правового статусу омбудсмена у Великобританії.
26. Сфера компетенції омбудсмена в Російській Федерації.
27. Правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
28. Право на працю як центральний елемент системи соціально-економічних прав людини.

29. Характеристика Європейської соціальної хартії.
30. Міжнародно-правовий механізм захисту соціально-економічних прав людини.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття “людина”, “особа”, “громадянин”.
2. Поняття прав людини.
3. Критерії класифікації прав людини.
4. Класифікація прав людини за сферами суспільних відносин.
5. Покоління прав людини.
6. Зміст природно-правової концепції.
7. Зміст позитивістської доктрини.
8. Співвідношення природного права і позитивного права.
9. Сутність поняття “свобода людини”.
10. Сучасне визначення поняття “свобода людини” та його значення для правової поведінки в суспільстві.
11. Межі свободи особи як гарантія дотримання прав інших осіб.
12. Взаємозв’язок прав та обов’язків особи.
13. Поняття та сутність обов’язків особи.
14. Обов’язок особи захищати вітчизну в різних державах.
15. Позитивні зобов’язання держави як гарантія забезпечення соціально-економічних прав особи.
16. Конституційне закріплення обов’язків особи в державах Європи.
17. Відображення обов’язків особи в Конституції України.
18. Поняття прав “першого покоління”.
19. Причини “вторинності” прав “другого покоління”.
20. Сучасний стан забезпечення соціально-економічних прав особи у світі.
21. Специфічні риси прав “другого покоління”.
22. Характеристика передумов розвитку концепції прав людини в період античності.
23. Особливості розвитку вчення про права людини за часів середньовіччя.
24. Розвиток наукової думки про права людини в Новий час у Європі.
25. Відображення прав і свобод людини в Конституції Пилипа Орлика.
26. Конституційне закріплення прав людини в Конституції США.
27. Відображення прав людини в Конституції ФРН.

28. Конституційне закріплення прав людини в Російській Федерації.
29. Конституційне закріплення прав людини в Україні.
30. Поняття та види гарантій прав людини.
31. Правові гарантії прав людини в Україні.
32. Процесуальні гарантії прав людини в Україні.
33. Організаційна природа гарантій прав людини.
34. Конституційні гарантії прав людини в Україні.
35. Особливості правової регламентації прав людини у Великобританії.
36. Поняття парламентського контролю дотримання прав людини.
37. Контроль дотримання прав людини в державах СНД.
38. Специфіка конституційного закріплення соціально-економічних прав у світі.
39. Погляди К. Сантейна на проблему конституційного закріплення соціально-економічних прав людини.
40. Особливості правового статусу особи в Російській імперії у другій половині XIX ст.
41. Конституційне закріплення прав особи в конституціях СРСР.
42. Стан дотримання громадянських і політичних прав особи за часів Радянського Союзу.
43. Стан дотримання соціально-економічних прав особи в СРСР.
44. Значення Французької декларації захисту прав людини 1789 р. для утвердження гуманістичних цінностей у світі.
45. Історичні аспекти розвитку міжнародно-правового захисту прав людини.
46. Закріплення у Статуті ООН обов'язку держав щодо забезпечення прав і свобод людини.
47. Участь України в діяльності Організації Об'єднаних Націй.
48. Правова природа Міжнародного білля (закону) про права людини.
49. Характеристика Загальної декларації прав людини від 1948 р.
50. Характеристика Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р.
51. Характеристика Факультативного протоколу № 1 до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р.
52. Характеристика Міжнародного пакту про соціальні, економічні і культурні права 1966 р.
53. Міжнародно-правові акти універсального характеру, спрямовані на заборону дискримінації з різними ознаками.
54. Захист прав людини на регіональному рівні.
55. Історія становлення, структура, функції Ради Європи.
56. Участь України в діяльності Ради Європи.
57. Характеристика Європейської конвенції захисту прав людини та основних свобод 1950 р.
58. Поняття міжнародних контрольних механізмів щодо дотримання прав людини.
59. Порівняльно-правові аспекти механізмів захисту громадянських і політичних прав людини та захисту соціальних, економічних і культурних прав людини.
60. Заходи, що вживаються міжнародними організаціями з метою запобігання порушенню прав і свобод людини.
61. Угоди, спрямовані на захист прав людини, прийняті в межах СНД.
62. Порівняльно-правовий аналіз контрольного механізму Європейської конвенції захисту прав людини та основних свобод 1950 р. та Загальної декларації прав людини 1948 р.
63. Поняття громадянського суспільства.
64. Спільні риси та відмінності суспільства та громадянського суспільства.
65. Статус особи у громадянському суспільстві.
66. Роль громадянського суспільства у зміцненні гарантій захисту прав особи.
67. Громадянське суспільство і держава: відокремленість та єдність.
68. Історичні аспекти розвитку філософсько-правового вчення про громадянське суспільство.
69. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні.
70. Функції Комітету ООН з прав людини.
71. Доповіді держав у Комітеті ООН з прав людини.
72. Порядок звернення зі скаргою до Комітету ООН з прав людини.
73. Поняття захисту прав людини у країні.
74. Судовий захист прав людини в Україні.
75. Особливості несудового захисту прав людини в Україні.
76. Відповідальність за порушення права на недоторканність особи відповідно до чинного законодавства України.
77. Дотримання права на недоторканність особи в діяльності посадових осіб правоохоронних структур в Україні.
78. Поняття порушення прав людини і форми відповідальності на міжнародному рівні та на рівні національного законодавства.
79. Історія створення інституту омбудсмена в різних країнах.

80. Повноваження, методи діяльності омбудсменів.
81. Форми регулювання діяльності омбудсменів у різних державах.
82. Українська модель омбудсмена.
83. Сфера компетенції омбудсмена в Російській Федерації.
84. Повноваження омбудсмена у Швеції.
85. Особливості діяльності омбудсмена в Данії.
86. Сфера компетенції омбудсмена у Великобританії.
87. Компетенція Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
88. Взаємозв'язок населення і окремої людини.
89. Захист прав національних меншин на універсальному рівні.
90. Захист прав національних меншин у країнах Західної Європи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Конституція України. — К., 1996. — Ст. 9, 55.
2. Загальна декларація прав людини. — К.: Право, 1995. — 19 с.
3. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (зі змін., у новій ред. станом на 1 вересня 1999 р.) // Практика Європейського суду з прав людини: Рішення, коментарі. — 1999. — № 2. — С. 15–47.
4. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. — К.: Право, 1995. — 12 с.
5. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. — К.: Право, 1995. — 26 с.
6. Конвенція о статусе апатридов. — К.: Право, 1995. — 12 с.
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. — К.: Право, 1995. — 37 с.
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. — К.: Право, 1995.
9. Основные принципы, касающиеся роли юристов // Права людини і професійні стандарти для юристів. — К.: Сфера, 1999. — С. 24–28.
10. Основные принципы независимости судебных органов // Права людини і професійні стандарти для юристів. — К.: Сфера, 1999. — С. 28–31.
11. Регламент суду від 4 листопада 1998 року // Практика Європейського суду з прав людини: Рішення, коментарі. — 1999. — № 1. — С. 217–260.

12. Факультативний протокол № 1 до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. — К.: Право, 1995. — 12 с.
13. Короткий путівник по Європейській конвенції з прав людини. — К.: Центр інформації та документації Ради Європи в Україні, 1998. — 89 с.
14. Краткий путеводитель по Европейской конвенции о защите прав человека. — Страсбург, 1994.
15. Международное право: Общая часть / Под ред. И. И. Лукашука, — М., 1996.
16. Международное право / Под ред. Г. В. Игнатенко. — М., 1999.
17. Международное право: Часть особенная / Под ред. И. И. Лукашука. — М., 1998.
18. Основы конституционного права / За ред. В. В. Копейчикова. — К.: Юрінком, 1997. — 318 с.
19. Права людини: Підруч. для шкіл та гімназій (10–11 класи). — К.: Право, 1997. — 319 с.
20. Правознавство / За ред. В. В. Копейчикова. — К., 1999.
21. Тимченко Л. Д. Международное право. — Харьков, 1999.
22. Алексеев С. С. Теория права. — Харьков, 1994.
23. Буткевич В. Г. Права людини в Україні: перспективи і реальність // Укр. часопис з прав людини. — 1995. — № 1. — С. 7–12.
24. Бабкін В. Д. Соціальна держава та захист прав людини // Правова держава. — 1998. — Вип. 9. — С. 3–8.

Додаткова

25. Гусейнов Л. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. — К., 2000.
26. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. — К.; Будапешт, 1997.
27. Общая теория прав человека. — М., 1996.
28. Рабінович П. М. Рішення Європейського суду з прав людини: спроба концептуально-методологічного аналізу // Право України. — 1997. — № 12.
29. Суверенітет України і міжнародне право / За заг. ред. В. Н. Денисова, В. І. Євінтова. — К., 1997.
30. Тихонов А. А. Верховный комиссар ООН по правам человека // Междунар. журн. междунар. права. — 1995. — № 1.
31. Труженникова Л. Н. Доктрина международного права о положении физического лица // Междунар. журн. междунар. права. — 1994. — № 4.

32. *Энтин М. Л.* Международные гарантии прав человека: опыт Совета Европы. — М., 1995.
33. *Isakovich S.* The Truth about Human Rights. — К., 1985.
34. *Башимов М. С.* Институт уполномоченного по правам человека за рубежом. — М., 1997.
35. *Бойцова В. В.* Омбудсмены для университетов? // Правоведение. — 1994. — № 4. — С. 95–97.
36. *Бойцова В. В.* Институт местного омбудсмана в Великобритании // Правоведение. — 1993. — № 3. — С. 48–5.
37. *Карпачова Н.* Щорічна доповідь Уповноваженого ВР України з прав людини /<http://www.ombudsmen.kiev.ua>
38. *Хаманева Н. Ю.* Место и роль института омбудсмана в системе правового контроля // Государство и право. — 1992. — № 2.
39. *Хаманева Н. Ю.* Охрана прав граждан зарубежных стран: институт омбудсмана (Правовой аспект) // Сб. обзоров. — М., 1991
40. *Хаманева Н. Ю.* Место и роль института омбудсмана в системе правового контроля // Правоведение. — 1992. — С. 84–87.
41. *Денис М., Кей Р., Бредли Е.* Европейское право в области прав человека. Практика и комментарии. — М., 1997.
42. *Энтин М. Л.* Международные гарантии защиты прав человека. — М., 1994.
43. *Вужкевич В. Г.* Міжнародне право. Основні галузі. — С. 110–186.
44. *Журек О.* Самоопределение народов в международном праве // Сов. гос. и право. — 1990. — № 10. Док. ООНЕ/CN.4/Sub.2/1986/7/Add. Нью-Йорк, 1990.
45. *Mill J. S.* Utilitarianism, Liberty and Representative Government. N. Y. 1951.
46. *Мюллерсон Р. А.* Права человека: идеи, нормы, реальность. — М., 1991.
47. *Цивільний кодекс України.* — К., 2003.
48. *Закон України “Про громадянство”.* — К., 1991.
49. *Конституційне право України /* За ред. В. Погорілка. — К., 1999.
50. *Конституційне право зарубіжних країн /* В. М. Шаповал — К., 2001.
51. *Енциклопедичний словник.*
52. *Боргом Ю.* Фома Аквинский. — М., 1975.
53. *Ильин П.* Путь к очевидности. — М., 1993.
54. *Охріменко О.* Фундаментальні філософські проблеми. — Проблема людини. — К., 1984.
55. *Тейяр де Шарден П.* Феномен человека. — М., 1987.
56. *Фромм Е.* Бегство от свободы. — М., 1990.
57. *Величко А.* Развитие идеи естественного права в трудах Б. Н. Чичерина // Правоведение. — 1994. — № 3.
58. *Гроций Г.* О праве войны и мира. Три книги, в которых объясняются естественное право и право народов, а также принципы публичного права. — М., 1956.
59. *Игумен Вениамин.* Философское обоснование концепции прав человека/<http://w.w.w.hro.org/editions/index.htm>
60. *Кістяківський Б.* Вибране. — К., 1996.
61. *Конституційне право зарубіжних країн /* В. М. Шаповал — К., 2001.
62. *Конституційне право України /* За ред. В. Ф. Погорілка. — К., 1999.
63. *Локк Д.* Избранные философские произведения. — М., 1960.
64. *Материалы Древней Греции.* — М., 1975.
65. *Мюллерсон Р. А.* Права человека: идеи, нормы, реальность. — М., 1991.
66. *Нерсесянц В.* Философия права. — М., 1989
67. *Новіцкі М.* Права людини /<http://w.w.w.hro.org/indo/index.htm>
68. *Основи конституційного права України /* За ред. В. В. Копейчикова — К., 1997.
69. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права. — Х., 2000.
70. *Политологический словарь.* — М., 1993.
71. *Политическая энциклопедия.* — М., 1999.
72. *Лукашук И. И.* Внутригосударственное право о соотношении его норм с нормами международного права // Международное право / Отв. ред. Г. И. Тункин. — М., 1982. — С. 74–77.
73. *Буткевич В. Г.* Міжнародне право. Основи теорії. — К., 2004. — С. 254–256.
74. *Мюллерсон Р. А.* Воздействие международного права на внутригосударственное // Международное право / Отв. ред. Г. И. Тункин. — М., 1982. — С. 135–142.
75. *Ануфриева Л. П.* Влияние международного права на формирование, функционирование и развитие внутригосударственного права // Международное публичное право / Под ред. К. А. Бекашева. — М., 1999. — С. 86–88.
76. *Колосов Ю. М.* Соотношение международного и внутригосударственного права // Международное право / Отв. ред. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. — М., 2000. — С. 9, 10.

77. Броунли Я. Доктрина инкорпорации в судах Англии и стран Содружества // Международное право. — Кн. 1. — С. 82, 83, 88, 93.
78. Гавердовский А. С. Имплементация норм международного права. — К., 1980. — С. 62–90.
79. Буткевич В. Г. Согласование международного и внутригосударственного права. — К., 1981. — С. 209–269.
80. Тихошумов Ю. А. Курс сравнительного правоведения. — М., 1996.
81. Черниченко С. В. Трансформация международного права во внутригосударственное в ее различных проявлениях // Теория международного права: В 2 т. — М., 1999. — Т. 1. — С. 145–170.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Правовий статус особи”	4
Зміст дисципліни “Правовий статус особи”	5
Теми контрольних робіт	10
Питання для самоконтролю	11
Список літератури	14

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
 Редактор *О. І. Маєвська*
 Комп'ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4693

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
 Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.
 Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
 03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
 ДП «Видавничий дім «Персонал»
 03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX
 Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
 суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008